

Konverentsi “Noorte hääled” ettekanded

Kolmapäev, 29. aprill

Ülikooli 16 - 215/216

Kahe Karksi lauliku isiklik suhe laulmisega arhiiviainese põhjal

Hella Õitspuu

10:00–10:30

Kuidas mõjub laulmine laulikule? Mida tähendab laulikule laulmine kui tegevus? Kuidas mõtestab ta lauldud laule? Kuidas suhestub laulmine muu eluga? Ehkki neid küsimusi pole rahvaluulekogujatel olnud tavaks laulikult küsida, on minu töö eesmärk vaadata, milliseid vastuseid on olemasoleva arhiivimaterjali puhul neile küsimustele siiski võimalik leida. Teen seda kahe Karksi kihelkonna lauliku näitel, kelleks on Kadri Kukk (1893–1976) ja Mari Sarv (1884–1977). Mõlemalt on salvestatud hulganisti kuulamist väärt laule, ent minu uurimise alla kuulub hoopis lauludele juurde räägitu, muud helile salvestatud jutuajamised, Mari Sarve kaastööd ERA-le ning kogujate välitööpäevikud. Lähtun 21. sajandi lauliku-uurimustest (nt Janika Orase ja Liina Saarlo tööd), millele on omane lisaks lauludele endile väärtustada laiemat konteksti ja näha laulikut tervikliku indiviidina, mitte vaid traditsiooni kandjana. Sellegipoolest uurin ma peamiselt vaid üht aspekti lauliku (isiklikust) elust – laulmist. Ettekanne tutvustab minu valmiva bakalaureusetöö esimest osa – teise osa uurimisaineks on minu intervjuud inimestega, kes rahvalaule tänapäeval laulavad.

Vurr-sahkadi pillilood Eesti Rahvaluule Arhiivis

Natali Ponetajev

10:30–11:00

Vurr-sahkadi on kindlavormiline labajalatants, mis tähendab, et kindla muusikaosaga on seotud kindel liikumine – esimese osa kõlades tantsitakse päripäeva pööreldes labajalga (vurr) ja teises osas tehakse kätega “saagimise”

liigutust (sahkadi). Vurr-sahkadi tantsukirjelduse ja selle juurde kuuluva viisi on üles kirjutanud Herbert Tampere 1937. aastal, mil pilliloo ja tantsukirjelduse esitajaks oli Kirbla pillimees Jaan Rand. Olgugi et samal aastal helisalvestati Jaan Rannalt ka teine vurr-sahkadi viis, on just Tampere käsikirjaline üleskirjutus saanud kõige tuntumaks vurr-sahkadi viisiks tänu selle ilmumisele rahvatantsu ja -muusika raudvarasse kuuluvates väljaannetes (Põldmäe, Tampere 1938; Toomi 1953; Tampere 1975).

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivis vurrsahkadi tantsuloo järgi ajades leiab Lääne-Eesti pillimängijatelt sarnase nimega viise veelgi – kokku 6 esitust. Loo nimetuses või selle kirjaviisis esineb variatsioone (“Vurr-sahkadi”, “Vursahkadi”, “Vursak”) ning väikese hulga esituste seas leidub muusikalisest küljest ainult kaks teineteisega sarnast viisi. Sellest hoolimata koonduvad lood ühise katuse alla ehk vurr-sahkadi tantsu saateks mängitud viiside hulka.

Otsides lisamaterjali Eesti Rahvusringhäälingu arhiivist, vaatlen erinevate mängijate esitusi, ja püüan vastata küsimustele, milline on viiside muusikaline struktuur, millised muusikalised tunnused neid lugusid ühendavad ning millised seosed avalduvad muusika ja tantsu koreograafia vahel. Helisalvestatud või noodistatud pilliviiside kõrval on allikatena kasutusel tantsukirjeldused ja fotod, samuti tuginen oma tähelepanekutele, mida olen teinud vurr-sahkadi tantsu saateks mängides.

Kirjandust:

Põldmäe, Rudolf; Tampere, Herbert 1938. Valimik eesti rahvatantse. Tartu: Eesti Rahvaluule Arhiivi kirjastus.

Tampere, Herbert 1975. Eesti rahvapillid ja rahvatantsud. Tallinn: Eesti Raamat.

Toomi, Ullo 1953. Eesti rahvatantsud. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

Lindudega seotud ended Virumaal ise kogutud lugude ja arhiiviainese põhjal

Teele Saulep

11:00–11:30

Linnud on rahvapärimeses sõnumitoojad, kelle erinevaid käitumismustreid seostatakse ennetega. Minu uurimistöö keskendub Virumaalt kogutud lindudega seotud ennetele, millest mõned on tuntumad kui teised. Uurimistöö küsimused on järgmised:

- Missugused endelinnud on Virumaal tuntud?
- Mis põhjustel endelindudele tähelepanu pööratakse?

Ettekandes panen rõhku peamiselt empiirilisele materjalile. Lindudega seotud ennete eripärasid on mainitud erinevates uurimustes, kuid kahjuks nende piirkondlikku tausta reeglina avatud ei ole. Sellegipoolest saab hea empiirilise ülevaate Mall Hiemäe koostatud väljaandest "Väike linnuraamat rahvapärimesest" (2016).

Minu uurimistöö allikmaterjal on mitmekesine. Virumaal tuntud lindudega seotud ennete uurimiseks kasutan enda kogutud materjale, mille alla kuuluvad intervjuud ja kirjalikud kaastööd minu koostatud küsitluskava põhjal. Võrdluste toomisel kasutan Eesti Rahvaluule Arhiivi saadetud Virumaalt pärinevaid kogumisvõistluse kaastöid ja arhiivi lindudega seotud ennete kartoteeke.

Virumaalt on rahvapärimest kogutud rohkesti, kuid lindudega seotud endeid on jäädvustatud vähem. Minu uurimistöö eesmärk on analüüsida kogutud empiirilist materjali, et välja selgitada, millised endetüübid ja -linnud on Virumaal tuntud.

Hääletamislood, nende vorm, fookus ja tegelaste sugu 2000/2001. aastal Eestis kogutud arhiiviainese põhjal

Eno Roosi

11:45–12:15

Hääletamine on liikumisviis, mille käigus hääletav isik annab märku oma soovist saada transpordivahendile tavaliselt tee ääres või läheduses. Autostopp on olnud nähtusena levinud üle maailma. Tänapäeval on hääletajate arv kahanenud varasemaga võrreldes oluliselt, seda ka Ida-Euroopas, kus hääletamine püsis tavalise praktikana kauem kui Lääne-Euroopas. Selle uurimistööga tahan hääletamise kui huvitava liikumisviisi nii folkloristika kui ka avalikkuse huviorbiiti tõsta ning uurida autostopi lugude vormi, fookust ja tegelaste sugu. Töös vastan kahele küsimusele:

- Missugune on hääletamislugude fookus, mis mõjutab nende vormi ja levikut?
- Kuidas mõjutab hääletaja ja juhi sugu hääletamislugude käiku?

Eestis on hääletamist varasemalt vähe uuritud, kuid sotsioloogiliselt on seda uurinud Eneli Siirman oma bakalaureusetöös. Žanriliselt on põidlaküüdi lugudel ühiseid jooni pajatuse ja kogemuslugudega. Seega põhineb töö teoreetiline raamistik Sandra Stahli ja Mall Hiemäe töödel.

Minu uuritavaks materjaliks on Piret Pääri ja Veronika Savi üleskutsel aastatel 2000–2001 kogutud lood, mis asuvad Eesti Rahvaluule arhiivis. Lood on kogutud üleskirjutuste ja helilindistuste transkribeeringutena. Analüüsitavat materjali on 129 arhiivilehekülge ning selles on 127 erinevat põidlaküüdilugu.

Hääletamislugusid analüüsid ja läbitöötades olen leidnud, et hääletamiskogemustest moodustatakse harva lugusid ning üldiselt räägib neid ainult loo peategelane. Hääletamislood on ka tihti juhustest, õnnestumistest ning positiivsetest ja negatiivsetest üllatustest. Lugudest saab järeldada, et hääletamine oli 1990. aastatel levinud praktika noorte seas ja üldiselt ei nähtud selles suuri riske.

Kirjandust:

Hiemäe, M. (1978). Kodavere pajatused: kujunemine ja koht rahvajututraditsioonis. Tartu: Eesti Raamat.

Siirman, Eneli. (2007). Põidlaküüt kui sotsiaalne akt Eesti üliõpilaste näitel. Tartu: Tartu Ülikool.

Stahl, S. (1989). Literary Folkloristics and the Personal Narrative. Bloomington: Indiana University Press.

Naislibahundi kuju eesti pärimuses ja kirjanduses.

Laura-Liisa Töldsepp

12:15–12:45

Minu ettekanne käsitleb libahundi kujutelma eesti rahvapärimuses ja kirjanduses, keskendudes eelkõige naislibahundile.

Libahunt on üks tuntumaid üleloomulikke olendeid eesti folklooris ning teda võib mõista kui piiriolendit – olendit, kes asub inimese ja looma, kultuuri ja looduse ning koduringi ja metsa vahel. Just see piirilolek teeb libahundi huvitavaks uurimisobjektiks. Kuigi rahvapärimeses leidub teateid nii mees- kui naislibahuntidest, joonistub eesti kirjanduses selgemalt välja just naislibahundi kuju.

Oma folkloristika alases seminaritöös vaatlen, kuidas naislibahundi kujutatakse arhiivitekstides ning kuidas see kujund muutub kirjanduses. Samuti uurin, milliseid kogukondlikke hirme ja soolisi norme naislibahundi kujund peegeldab ning millised tunnused on talle rahvajuttude põhjal iseloomulikud. Lähtun oma käsitluses arusaamast, et libahunt ei ole pelgalt üleloomulik olend, vaid ta võib olla ka figuur, mille kaudu väljendatakse normidest kõrvale kaldumist ja sellega seotud ärevusi.

Teoreetiliselt asetub töö folkloristika ja kultuuriuuringute raamistikku ning toetub osaliselt feministlikule lähenemisele. Varasematest uurijatest toetun näiteks Tiina Vähi ja Merili Metsvahi töödele. Allikmaterjalina kasutan Eesti Rahvaluule Arhiivis leiduvaid libahundi muistendeid ja uskumusteateid, keskendudes jututüübile „naine libahundiks“ (ATU 409). Võrdlen neid kirjanduslike käsitlustega, eeskätt August Kitzbergi draamaga „Libahunt“ ja Andrus Kivirähki romaaniga „Rehepapp ehk November“. Meetodina kasutan kvalitatiivset tekstianalüüsi, keskendudes korduvatele motiividele ja tähendustele.

Ukraina sõja järgselt Naiskodukaitsega liitunudate motivatsioon ja valmisolek riigikaitseks

Ulvi Karu

12:45–13:15

24. veebruaril 2022 alanud Venemaa laiaulatuslik sõjaline rünnak Ukraina vastu šokeeris kogu maailma ning mõjutas ka Eesti julgeolekut, seades küsimuse alla meie valmisoleku võimalikuks sõjaliseks agressiooniks. Ebakindel olukord tekitas vajaduse uute oskuste järgi ning palju liituti vabatahtliku militaarorganisatsiooni Naiskodukaitsega.

Uurin oma töös nende naiste motiive ja valmisolekut kaitsetegevuseks, kes liitusid Naiskodukaitsega pärast 24.02.2022. Selleks viisin 10 Naiskodukaitse Tartu ringkonna liikmega läbi poolstruktureeritud intervjuu ning kaardistasin nende liitumispõhjuseid ja hoiakuid riigikaitse osas. Teoreetilises osas annan ülevaate erinevatest vabatahtlike motivatsiooni mudelitest.

Uuringus saadud andmed aitavad mõista välise teguri survele militaarorganisatsiooniga liitunute motivatsiooni ning seeläbi ka valmisolekut võimalikus kriisiolukorras panustamiseks, mis on oluline teave riigikaitse kontekstis.

"Humour in crisis" dissertation sample (inglisekeelne)

Viktoriya Kisseleva

13:15–13:45

The contribution is centered around the dissertation called "Humour in the times of social crisis". The work examines how humour in the form of stand-up comedy reflects and influences societal change, linguistic practices, and collective consciousness.

The research centres on Russian-speaking stand-up comedians working in emigration and treats stand-up performance as a socially significant communicative practice. Empirical data is being collected from publicly available online video recordings of stand-up performances, as well as through participant observation at live stand-up events. The analysis is exploring the linguistic means, communicative codes, and interactional mechanisms through which comedians articulate experiences of displacement, alienation, inclusion, and integration.

The project is not only about the articulation of politically sensitive topics, but also their absence: silence, avoidance, and the prioritisation of themes grounded in everyday lived experience. An example of the empirical study will contain the article, in which the video performances by Russian stand-up comedians are examined with focus on how these comedians position themselves in relation to contemporary Russian society, identity, and the naively perceived idea of "Russian" culture.

Tarot Practice in the Contemporary Context: Vernacular Knowledge, Anxiety, and Reconstruction of Identity

Ruibo Zhang

14:45–15:15

This research examines the operational mechanisms of tarot as a dynamic folk practice within contemporary contexts. It focuses on how individuals utilize tarot to counter structural anxiety and reconstruct self-identity. Through a combination of in-depth participant observation and semi-structured interviews, the researcher collected data from 15 urban residents with diverse cultural backgrounds while maintaining a dual identity as a tarot practitioner. Analysis reveals that tarot practice stimulates subjective agency and self-redemption through oral narratives. This practice exposes gender power dynamics within social structures: women employ it to challenge patriarchal narratives, while structurally vulnerable men use it as an outlet to lower defenses and express emotions. Additionally, Asian immigrant groups exhibit distinctive preventative anxiety, employing tarot as a risk management technique to navigate foreign marginalization and future uncertainty. The research concludes that tarot, functioning as vernacular knowledge that fills gaps in scarce meaning, provides crucial psychological support and narrative empowerment for contemporary urban populations.

Seto *leelo* and Podserednee/Belgorod oblast singing traditions compared from the perspective of the 1-3 semitone scale

Katherine Emily Rumin

15:15–15:45

My research focuses on the connection between Seto *leelo* and traditional singing from the Belgorod oblast in southwest Russia/near Ukrainian borderlands through the 1-3 semitone scale (sometimes called “old scale” as opposed to the newer/diatonic scale) used most notably in those traditions, and exploring their similarities and their differences through that lens.

Having first heard of this scale in Seto *leelo* context I had called it “Seto old scale” until Janika Oras, ethnomusicologist and researcher at the Estonian Literary

Museum, brought up that, although the scale or similar scales to it are found in several singing traditions in the Baltics/Eastern Europe, the other significant place in Europe where (something like?) this scale is found is in the traditional singing of the Belgorod oblast in southern Russia, near the northeast Ukrainian border – specifically centred around Podserednee village, Alekseev region. As I have not yet seen research specifically focused on comparing these two traditions, this made me interested in researching further:

- Does Belgorod oblast singing actually use the 1–3 semitone scale like Seto *leelo*? Or is its scale slightly different? What makes these scales different?
- Given that the two use the same or a similar scale, what other musical aspects, if any, of Belgorod oblast singing are similar to Seto *leelo*? What is different?

In this project I find archive/ethnographic ensemble examples from both Seto *leelo* and Podserednee singing in this scale(s), transcribe them, and try to answer these questions through the lens of these examples.

Invisibility: The Secret, The Sacred, and Everything In-Between

Abhirup Sarkar

15:45–16:15

In the last four years that I have worked with Indigenous cultures and religions, the phenomenon of “invisibility” has always found its presence around my ethnographic activities. This presentation, therefore, looks at two instances of ritualised invisibility I have encountered – one, as a preservation modality that sustains place-attached memories and two, as a power manifest that embodies authority through concealment, secrecy, and invisibility.

In the place lore among indigenous communities, invisibility is spatially ritualised through language and narrative, as storied sites extend beyond geographical constraints through remembered experiences, a sense of belonging, and ongoing rituals. Such notions of invisibility function through the lived interpretive practices of vernacular religion, wherein the beliefs and the narratives are multiform, genre-mediated, and emerge in context. Therefore, while in the case of the Karbi invisible landscape, belief is thematised through community expectations of

preservation and protection, distributed along the rumour-legend continuum, and advocated via the “rhetoric of truth”, the case of ritualised invisibility through Tantra offers a different insight into this cultural category. Invisibility achieved through Tantric rituals underlines a deliberate concealment to enact power that requires specialist Tantric knowledge.

Thus, this presentation, through the genres of telling, ritual theory, and the concepts of belief and placelore, examines two manifestations of invisible spaces: one practised to preserve, and the other known for power. Invisibility as a whole is also seen here as a healing mechanism, whether through power or preservation in a persistently conflict-afflicted world.

Exit as Everyday Practice in the Chinese 6B4T Feminist Community

Yifan Zhang

16:15–16:45

This paper explores how “exit” is performed in everyday life and how these practices, in turn, shape the Chinese 6B4T (a radical feminist practice originating in South Korea, including the rejection of marriage, childbirth, and heterosexual relationships) digital folk community. Drawing on a 10-day netnographic observation on X and Reddit in November 2025, followed by ongoing weekly fieldnote collection since February 2026, this study focuses on how the Chinese 6B4T community constructs shared beliefs, boundaries, and practices through digital interaction.

“Exit” in this community exceeds geographical relocation. For community members, 6B4T itself can be regarded as a form of resistant exit. It operates as a shared folk practice through which members symbolically and materially withdraw resources. Members describe these practices as a way of cutting off resources that sustain patriarchal systems, including time, emotional energy, and other resources.

A particularly salient dimension is the management of attention. Members actively avoid male-centered discourse, online conflicts, and topics considered unproductive, while redirecting their focus toward self-development, health, and women-centered knowledge. In this sense, “exit” operates not only through

behavioral and social withdrawal, but also through the deliberate reorganization of attention and emotional resources.

By focusing on these everyday practices, this paper shows how “exit” is experienced by community members as a way to protect personal resources and reshape their daily lives. More importantly, it suggests that “exit” in this context is not a singular act of withdrawal, but a collectively sustained practice that reorganizes attention, priorities, and modes of engagement.